

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 218. Vtrum congregatio aquarum, & productio plantarum conuenientèr
dicantur facta di terio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

fos ad esse producere: quorum robur, & magnitudinem nihil differre putamus à cana humiditate, quæ in salientibus aquis super inflatur, si ad excellentiam potentie Dei respexerimus.

11. Quæri potest tertio, in qua ratione, communi conveniant celi primo, & secundo modo dicti?

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 3. quod conveniunt in hoc, quod sint aliquid sublime, & luminosum actu, vel potentia, ut dictum est num. 5.

QVAESTIO CCXVIII.

Virum congregatio aquarum, & productio plantarum convenienter dicantur facta die tertio?

S. Thom. quæst. 69. art. 1. & 2.

1. **P**rimò videntur aquæ tertia die non potuisse congregari in vnum locum. Terra enim erat tota aquis cooperta: ergo non erat locus, in quo aquæ congregarentur.

2. Secundo si aquæ fuissent congregatæ in vnum locum, omnes aquæ essent continuæ, quod est falsum, & contra experientiam, quæ constat dari lacus, & maria, præsertim Caspiû, quorum aqua non continuatur cum alijs aquis.

3. Tertio aquæ fluminum naturaliter fluunt ad mare: ergo non indiguerunt diuino præcepto, ut congregarentur in vnum locum, hoc est in mare.

4. Quarto productio plantarum videtur non fuisse convenienter facta tertio die. Ideo enim animalia non sunt facta tertio die, quia non pertinent ad opus distinctionis, sed ad opus ornatus; sed etiam productio plantarum non pertinet ad opus distinctionis, sed ad opus ornatus: ergo non debuit fieri tertia die, quæ factum est opus distinctionis.

5. Respondeo, quod tertia imperfectio mundi erat confusio elementorum; per quam terra erat undique tecta aquis, adeoque inhabitabilis, aquæ verò erant ita confusæ cum alijs duobus elementis aeris, & ignis, ut constituerent abyssum, quæ implebat totum spatium interceptum inter terram, & cælum, in quo cælo quarta die posita fuit Luna. Deus igitur, postquam secunda die per productionem firmamenti diuisit aquas superiores ab inferioribus, ut tertia die auferret confusionem elementorum, dixit æterno suo imperio: congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum vnum, & appareat arida. Et factum est ita. Deus nimirum omnipotenti sua virtute tertia die exequens id, quod ab æterno decreuerat, aperuit in globo terræ ingentes concauitates oceanum, & lacuum atque ex terra ex ijs concauitatibus egesta, constituit aggeres montium, & collium, atque aquam

ad debitam densitatem perductâ in apertis concauitatibus congregauit, ac proinde ex aquis emerit arida, partim erecta in montes, & colles, partim depressa in valles prout requirebatur ad habitationem hominum, & animalium. Totum verò spatium interceptum inter globum terraqueum, & cælum lunare occuparunt duo elementa, aeris, & ignis in debitam raritatem diffusa. Duobus deinde elementis nomen Deus imposuit, atque aridam vocauit terram, congregationes autem aquarum vocauit maria. Aliorum duorum elementorum, aeris nimirum, & ignis, non facit Moyses expressam mentionem, quia ut diximus supra, rudi populo loquebatur, cui duo hæc elementa propter paruum ipsorum sensibilitatem parum sunt nota, ideoque vulgus spatium interceptum inter terram, & cælum existimat vacuum. Ablata confusione corporum, ac tum elementis, tum aquis cælestibus dispositis, prout requirebatur ad productionem, vitam, & conseruationem animalium, ac plantarum, Deus æterna sua scientia vidit, quod bona esset talis diuisio, ac comprehensiuè cognouit omnes eius vtilitates. Quia verò Deus secunda die opus distinctionis inchoauit, tertia verò die perfecit, ideo Deus dicitur hoc opus approbasse, non secunda die, cum adhuc erat imperfectum, sed tertia die, postquam illud perfecit.

6. Infertur, quid dicendum sit de alijs sententijs. Prima sententia est Augustini, qui lib. 1. de Genes. contra Manichæos, cap. 5. & 12. & in opere imperfecto de Genes. ad litt. cap. 15. & lib. 4. cap. 22. & 34. suppositis suis principijs, quod nimirum sex dies creationis mundi non fuerint materiales, sed intellectuales, desumpti ex cognitionibus Angelorum, & quod omnia fuerint in eodem instanti producta, & formata, ita ut infirmitas solum natura præcesserit formationem, docuit, illis verbis, congregentur aquæ in vnum locum, & appareat arida, significari formationem substantialem terræ, & aquæ. Hanc sententiam Augustini explicat Sanctus Thomas hoc art. 1. quæst. 36. Ex auctoribus etiam, qui docuerunt hos sex dies esse naturales, & opera eorum facta fuisse cum successione temporis, aliqui censuerunt hæc tertia die terram, & aquam fuisse substantialiter productas in suis sibus, in quibus ita essent dispositæ, ut aquæ essent congregatæ in vnum locum, & terra visibilis appareret. Ita sensit Philo lib. de opificio mundi, Nyssenus in historia sex dierum, & Abulensis in Genes. qui etiam aerem, & ignem putant hoc tertio die fuisse producta. Consentit Sanctus Bonaventura in 2. dist. 14. par. 1. dub. 3. Magister ibidem, & Hugo Victorinus lib. de Sac. p. 1. cap. 21.

7. Nos huic opinioni non possumus acquiescere, quia ex vna parte supponimus cum communi sententia Patrum, opera sex dierum facta fuisse successiuè, sex diebus naturalibus: ex alia parte Scriptura dicens, *In principio creauit*

uit Deus celum, & terram, & addens spiritus Domini ferebatur super aquas, latis exprimit terram, & aquam quoad substantiam, & formas substantiales productas fuisse ab initio, tertia autem die aquas iam initio productas congregatas fuisse in vnum locum, terram autem, quæ quia tegebatur aquis, erat inuisibilis, amotis aquis, apparuisse.

8. Posito, quod aquæ tertia die non fuerint substantialiter productæ, sed illæ eadem, quæ operiebant totam superficiem connexâ terræ, fuerint congregatæ in vnum locum, quaritur, quo pacto sint congregatæ in vnum locum. Secunda ergo sententia docet, quod absque eo, quod aperirentur in terra villæ concavitates, & absque eo, quod aquæ condensarentur, vna pars aquæ, quæ operiebat vnâ partem superficiem terræ, eleuata fuerit, & superposita alteri parti, quæ operiebat alteram partem superficiem terræ, & sic vna pars superficiem terræ remanserit discooperata, & apparuerit. Hanc sententiam sequuntur Burgenfis, Carthusianus, & Catharinus in Genesim, & insinuant Basilius Hom. 4. in Hexam. & Amb. lib. 3. Hexamer. ac Sanctus Thomas hac quæst. 69. art. 1. ad 2. dicit esse probabiliorē cæteris opinionibus, & addit mare esse aliud terra, vt experimento compertum est in mari rubro, vt Basilius dicit Hom. 4. in Hexameron.

9. Nos neque huic sententiæ possumus acquiescere. Cum enim aqua ante congregationem operiret superficiem terræ, ac proinde esset altior, & à centro remotior, quam superficies terræ, illa pars aquæ, quæ adhuc est altius eleuata, & superposita alteri parti, sua natia gravitate deflueret, & sic operiret superficiem terræ: siquidem aqua naturaliter defluit in decliue. Rursus mare esset altius terra, quod est falsum: alioquin flumina dum ex terra fluunt ad mare, non descenderent, sed ascenderent. Videri possunt quæ de hoc puncto cum communi sententia philosophorum, & mathematicorum diximus quæst. 3. de cælo, & mundo, & in meteorologis quæstion. 63.

10. Propter hæc, & alia argumenta aliqui fatentur aquas maris propter suam gravitatem naturaliter debere defluere, ac operire superficiem totius terræ, sed miraculosè detineri diuino imperio. Hoc autem miraculum dicunt insinuari à Scriptura. Nam Iob. 38. dicitur de mari: *Circumdedi illud terminis meis, & posui velletem, & ostia, & dixi: usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Prouerb. 8. & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Psal. 103. *Terminum posuisti, quem nō transgredientur, neque conuertentur operire terram.* Psal. 32. *Congregans in vitro aquas maris.* Ierem. 5. *Posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit.* Ecclesiast. 39. *In verbo eius stetit aqua, sicut congeries, & in sermone oris illius, sicut exceptoria aquarum.*

11. Contra hanc doctrinam opponi potest

id, quod Sanctus Thomas quæst. 68. artic. 2. ad 1. obijcit contra eos, qui dicebant, quod aquæ, quamuis sint naturaliter graues, virtute tamen diuina super cælos continentur. Verba Sancti Thomæ hanc doctrinam impugnantis sunt. *Hanc solutionem Augustinus excludit lib. 2. de Genesi ad litteram, cap. 1. dicens, quod nunc quemadmodum Deus instituit naturas rerum, conuenit quære, non quid in eis ad miraculum sua potentia velit operari.* Adde loca Scripturæ adducta non probare, quod Deus miraculosè detineat aquas, ne defluant supra terræ superficiem, eamque operiant, sicut operiebant ab initio, sed potius insinuare, quod Deus ita, illas congregarit, & incluserit littoribus maris, quasi manibus, vt naturaliter non possint ex illis egredi, & operire terram. Quid enim aliud significant verba illa Iob. 38. ubi Deus loquens de mari dicit: *Conclufi illud terminis meis, & posui velletem, & ostia, & dixi: usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos, quam conclusi mare terminis littorum, quasi muris, & muros illos clausi velle, & ostijs, ita vt non possint à mari aperiri, vel perumpi, & dixi, usque huc, hoc est usque ad littora venies, & non procedes amplius, & hic, nimirum in littoribus confringes tumentes fluctus tuos.* Hæc est lex naturalis, quam vt dicitur Prouerb. 8. *Deus posuit aquis, ne transirent fines suos, hoc est littora altiora, quibus clauduntur.* Hæc littora sunt termini, quos aquæ maris non transgredientur, neque conuertentur operire terram, vt dicitur Psal. 103. *Intra maris littora, quasi intra quemdam vitrem, congregauit Deus aquas maris, vt dicitur Psal. 32.* Posuit arenam altiorum littorum terminum mari cum præcepto sempiterno non pertransgredi tales arenas, vt dicitur Ierem. 5. Demum, vt dicitur Ecclesiast. 39. *In verbo Dei stetit aqua, quasi congeries, & in sermone oris illius, quasi exceptoria aquarum, maria nimirum, & lacus, & flumina clausa suis littoribus sunt exceptoria aquarum, & veluti quædam vasa ad aquas excipiendas, & intra se continendas.*

12. Tertia sententia, quam etiam vt probabilem proponit Sanctus Thomas hoc art. 1. quæst. 69. ad 2. docet aquam, quæ erat rarior, & sicut nebula tegebat terras, condensatam esse, & sic condensatam texisse illam tantum partem terræ, quæ de factō tegitur mari.

Contra hanc sententiam est, quia si illa maior raritas, quæ aqua erat rara ad modum nebule, non erat aquæ naturalis, incidimus in absurdum, quod Deus creans naturam constituerit aquam in statu non naturali: si erat naturalis, ergo dum aquam condensauit, operatus est contra naturam aquæ, ac proinde recidimus in idem inconueniens. Rursus sicut aqua totam terram operiens erat altior terra, sic pars illa aquæ, quæ etiam nunc terram operit, esset altior terra, ac proinde naturaliter deberet descendere ad terram operientem, & requiritur miraculum, vt non operiet.

12. Su-

13. Superest igitur quarta sententia, quam eodem art. 1. quæst. 69. ut probabilem refert Sanctus Thomas, ac nos num. 5. secuti sumus, & explicauimus, docens, quod Deus aperuit in terra aliquas concauitates, quibus confluentes aquæ reciperebantur. Hanc opinionem sequitur Suarius lib. 2. de opere sex dierum, cap. 2. num. 15. ac pro ea citat Augustinum lib. 1. de Genesi ad litt. cap. 12. & Damasc. lib. 1. de fide cap. 9. & 10. & Bedam in Hexam. Verba Damasceni clarissimè nostram sententiam docentis sunt. *Domino igitur iussu concauitates in terra factæ sunt, & sic in congregationes suas conueniunt aquæ. Hinc etiam & montes facti sunt.*

14. Quarta imperfectio mundi facta erat in eo, quod terra erat iuuenis, & vacuitas ut nullis mineralibus, vel metallis ditata esset in profunditate, nullis herbis, aut plantis testata, & vestita in superficie. Deus igitur hanc etiam imperfectionem ablaturus, dixit: *Germinet terra herbam viuentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram*, ut nimirum unaquæque herba, & unumquodque lignum pomiferum, & unaquæque arbor, & planta per proprium semen possit generare sibi simile in specie, prout requiritur ad conseruationem, & propagationem speciei. *Et factum est ita, & protulit terra herbam viuentem &c. & vidit Deus, quod esset bonum, & primo mobili complente suam circulationem, factus est vespere, & mane dies tertius.*

15. Pro explicatione, quæritur primò, utrum plantæ tertio die productæ fuerint secundum esse formale, an solum secundum esse virtuale, quod habent in suis seminibus, & virtutibus seminalibus.

Respondet Sanctus Thomas hoc artic. 2. quæst. 69. duas esse sententias. Prima Augustini lib. 5. de Gen. ad litt. cap. 4. & 5. & lib. 8. cap. 3. docet plantas tertio die productas esse solum secundum esse virtuale, ac proinde terram dici produxisse herbas, & plantas, quia accepit virtutem illas producendi.

16. Secunda sententia communis Patrum, & interpretum, nimirum Basilij Homil. 5. in Hexam. Ambrosij lib. 3. Hexam. cap. 8. 11. & 16. Chrysostomi Homil. 5. in Gen. Damasc. lib. 2. de fide, cap. 10. Theodoret, Cyrilli, Bedæ, & Glossæ ordinariæ in Gen. & aliorum, quam refert, & sequitur Suar. lib. 2. de opere sex dierum, cap. 7. num. 2. docet herbas, plantas, arbores, & alia vegetabilia producta fuisse secundum esse formale, quod habent in propria specie, ac non solum secundum esse virtuale, quod habent in seminibus. Hanc etiam sententiam videtur sequi S. Thomas hoc art. 2. quæst. 69. licet propter reuerentiam Augustini in hac, & similibus quæstionibus procedat problematice.

17. Existimo veram secundam sententiam. Probatur primò ex illis verbis Scripturæ: *Et protulit terra herbam viuentem, & facientem semen iuxta genus suum, lignumque faciens*

fructum, & habens unumquodque sementem secundum speciem suam: sed semen herbæ viuentis non est herba viuens, semen ligni non est lignum faciens fructum: ergo. Confirmatur: nam quinta die Deus produxit pisces, & volatilia, & sexta die animalia terrestria, & hominem, non solum in feminibus, sed in propria specie: ergo tertia die produxit herbas, & plantas, non solum in feminibus, sed in propria specie. Ideò dicitur: *Creauit Deus cetera grandia, & omnem animam viuentem, & omne volatile, & additur: Benedixitque eis Deus dicens: crescite, & multiplicamini &c.* quæ non conueniunt feminibus, sed animalibus in propria specie.

18. Probatur secundo ratione, quam affert S. Thomas. Nam ad opus creationis mundi perfecti spectat, ut producantur species plantarum, & animalium: quod verò species propagentur, & conseruentur, producendo sibi simile per semina, spectat potius ad opus gubernationis, & conseruationis rerum: ergo Deus sex diebus creationis debuit producere res in proprijs speciebus, ac non solum in feminibus.

19. Opponit Augustinus: Gen. 2. habetur: *In die, quo fecit Dominus celum, & terram, & omne virgultum agri, antequam oriretur in terra, omnemque herbam regionis, priusquam germinaret*; sed virgulta non potuerunt fieri, antequam orirentur in terra, & herbæ, antequam germinarent, nisi fierent solum virtualiter in semine: ergo.

Respondet Sanctus Thomas artic. 2. quæst. 69. Deum fecisse virgultum agri, antequam oriretur in terra, & herbam, antequam germinaret, quia produxit illa per modum creationis, priusquam ordinario modo possent oriri ex terra.

20. Non tamen negamus Deum, dum dixit, *germinet terra*, dedisse terræ virtutem feminalem producendi continua successione herbas, & plantas, sed asserimus non solum dedisse hanc virtutem, sed etiam produxisse herbas, ac plantas, ut explicatum est. Probabile autem mihi est aliquas saltè arbores, & herbas productas fuisse tertio die in statu perfecto, & cum fructibus, alias cum floribus, prout postulabat perfectio mundi, & varietas regionum. Ideò Sanctus Thomas quæst. 70. art. 2. ad 5. dicit. *Herbæ factæ sunt in sua perfectione facientes semen: similiter animalia, & homo. Licet enim naturali processu ab imperfecto ad perfectum deueniatur, simpliciter tamen perfectius prius est imperfecto. Augustinus tamen lib. 2. de Genes. ad litt. cap. 15. hoc non asserit, quia dicit non esse inconueniens, quod Deus imperfecta fecerit, quæ postmodum ipse perfecit. Videri potest Suar. lib. 2. de opere sex dierum, cap. 7. num. 15. & seq.*

21. Quæritur secundo, utrum omnes, vel aliquæ tantum species plantarum, & herbarum fuerint productæ tertio die?

Respondeo, quod auctores communiter docent productas fuisse omnes species arborum,

M m m m

rum,

rum, plantarum, & segetum, & olerum perfectorum, quæ spectant ad perfectionem vniuersi, & propagari debent per semina ab ipsis decisa. Probabile verò est non omnes productas vbique sed in regionibus vnicuique proportionatis. Probabile rursus est herbas, & plātas, quæ oriuntur ex putri, vel ex commistione seminum, non fuisse productas secundum esse formale, sed secundum esse virtuale, quod habuerunt in suis causis æquiuocis, à quibus tonaturaliter nascuntur, vel per putrefactionem, vel per seminum commistionem.

22. Dubitatur, an quædam herba, & plāta venenose, ac hominibus noxiæ produci fuerint hac tertia die. Prima sententia negat. Secutus est hanc opinionem Augustinus lib. 2. de Gen. contra Manichæos, cap. 13. Allata enim obiectione Manichæorum; Si Deus iussit nasci de terra herbam pabuli, & lignum fructiferum, quis iussit nasci tantas herbas, vel spinosas, vel venenosas? Respondet: Dicendum est, quod per peccatum hominis terra maledicta sit, ut spinas pareret &c. Herba autem venenosa ad penam, vel exercitationem mortalium creata sunt, & hoc totum propter peccatum &c. Concludit. Ante peccatum ergo hominum non est scriptum, quod terra aliud prozulerit, quam herbam pabuli. Post peccatum autem videmus multa horrida, & infructuosa de terra nasci, credo propter eam causam, quam diximus. Sic enim dicitur ad primum hominum post peccatum Gen. 3. Maledicta terra in opere tuo &c. spinas, & tribulos germinabit tibi. Eandem sententiam saltem, quoad spinas, & tribulos docuerunt Basiliius Homil. 5. in Hexam. Ambrosius lib. 3. in Hexam. cap. 9. & 11. Beda, & Rabanus in Gen. Damasc. lib. 2. de fide. cap. 10. & Alcuinus quæst. 78. in Genes. Addunt ante peccatum, etiam rosas fuisse sine spinis.

23. Secunda sententia communis Theologorum, & Interpretum Scripturæ docet tertia hac die productas à Deo fuisse etiam spinas, tribulos, aliasque herbas, ac plantas noxias, & venenosas. Hanc sententiam, priori retractata, secutus est S. Augustinus lib. 3. de Genes. ad litteram, cap. 18. Addit, quod idcirco Deus Adæ dixit, spinas, & tribulos germinabit tibi, non quod alijs locis hæc ante nascerentur, & post in agris, quos homo ad capiendas fruges coleret, sed prius, & post in iisdem locis, prius autem non homini, post autem homini, ut hoc significetur, quod additum est tibi, quia non est dignum spinas, & tribulos pariet, sed pariet tibi, id est ut tibi ista iam nasci incipiant ad laborem, quæ ad pastum tantummodo alijs animalibus nascebantur. Idem, quoad spinas, & tribulos docet Sanctus Thomas hac quæst. 69. art. 2. ad 2. & 2.2. quæst. 164. artic. 2. ad 1. Quoad alteram verò partem de herbis, & plantis noxijs, consentiunt etiam Basiliius, & Ambrosius locis citatis n. 19.

24. Dicendum cum hac secunda sententia: Probabilius est Deum tertia die produxisse, vel formaliter in suis speciebus, vel virtualiter in virtute aliarum causarum spinas etiam, & tribulos, & herbas, ac plantas uoci-

uas, & venenatas. Ratio est, quia hæc omnia licet possint hominum corporibus nocere, tamen possunt etiam esse utilia ad pabulum animalium, ad medicinam, & ad multa alia. Homines autem in statu innocentie ex ipsis percepissent multa commoda, nullum incommodum. Ex eadem ratione Deus quinta, & sexta die produxit etiam animalia venenosa. Ideo S. Augustinus lib. 3. de Gen. ad litt. cap. 13. inter alia dicit. Quante autem sint utilitates, siue manifeste siue occulte omnium, quæ terra gignens radicitus alit, & ipsi quædam intueantur, & ab expertis cetera inquirent. Lib. etiam 1. de Genesi contra Manichæos, cap. 16. dicit. Solent etiam Manichæi mouere questionem, ut dicant: Quid opus erat, ut tam multa animalia Deus faceret, siue in aquis, siue in terra, quæ hominibus non sunt necessaria? multa etiam perniciofa sunt, & timenda. Sed cum ista dicunt, non intelligunt, quemadmodum omnia pulchra sunt conditori, & artificis suo. Si enim aliquis opificis officinam imperitus intrauerit, videt ibi multa instrumenta, quorum causas ignorat, & si multum est insipiens, superflua putat. Iam verò si in fornacem incautus cecidit, aut ferramento aliquo acuto, cum id male tractat, se ipsum vulnerauerit, etiam perniciofa, ac noxia existimat ibi esse multa. Quorum tamen usum, quia nouit Artifex, insipientiam eius irridet, & verba eius non curans, officium suum constanter exercet. Et tamen tam stulti sunt homines, ut apud artificem hominem non audeant vituperare, quæ ignorant, sed cum ea vident, credunt esse necessaria, & propter usus aliquos instituta, in hoc autem mundo, cuius conditor est Deus, audent multa reprehendere, quorum causas non vident, & in operibus, & instrumentis artificis volunt se, videri scire quod nesciunt.

25. Quæritur tertio, vtrum Deus tertia die per se ipsum solum, vel mediante, & concurrente actu aliqua causa secunda, produxerit herbas, ac plantas?

Respondeo, quod omnes conueniunt in, asserendo hæc producta fuisse ex terra, ac proinde terra præstante suum concursum passiuum, & materiale, & hoc ad minimum, probant verba illa Gen. 1. Protulit terra herbam viuentem &c. Dubitatur ergo solum, vtrum terra, vel aliqua alia causa concurrerit actu?

26. Prima sententia Eugubini docet Deū primis duobus diebus ita terram, aliasque causas preparasse, & disposuisse, ut tertia die naturaliter secuta fuerit herbarum, & plantarum productio virtute terræ, primi luminaris, & aliarum causarum vniuersalium.

Hæc opinio est contra omnes Patres, & Theologos, & rejicitur. Nam productio illa, qua momento, vel brevissimo tempore productæ fuerunt innumerales herbae, plantæ, & arbores in statu etiam perfecto, non potuit esse naturalis causis secundis.

27. Secunda sententia Burgensis, & Caietani in Gen. docet terram non solum passiuè, sed etiam actuè tertia die concurrere ad productionem herbarum, & plantarum. Funda-

da

damentum sumunt ex illis verbis Gen. 2. *Protulit terra herbam virentem*, siquidem verbum protulit videtur significare concursum actuum proprium causæ efficientis.

28. Tertia sententia communior docet Deum solum produxisse plantas sine concursu actiuo causæ secundæ, terra præstante solum concursum passiuum proprium causæ materialis. Sequitur hanc sententiam Suar. lib. 2. de opere sex dierum, cap. 7. eamque tribuit Basilio, & Ambrosio in Hexameron, Chrysostomo in Gen. Lyrano, Abulensi, Pererio, & alijs.

29. Dicendum cum hac tertia sententia: Deus solus tertia die produxit actiue herbas, & plantas, terra solum passiuè concurrente.

Probat: nam neque terra, neque vlla causa secunda potuit naturaliter, momento, vel breuissimo tempore actiue producere herbas, & plantas in statu perfecto; sed non est credibile Deum, producendo naturam, eleuasse causas secundas ad operandum miraculosè, & supra naturam: nam vt cum Sancto Thoma ex S. Augustino lib. 2. de Gen. ad literam diximus num. 9. *Nunc quemadmodum Deus instituit naturas rerum conuenit querere, non quid in eis ad miraculum sue potentia velit operari.* Deus ergo dicens: *Germinet terra herbam virentem*, voluit, vt terra germinaret passiuè, & in genere causæ materialis, ideoque dum additur, *protulit terra herbam virentem*, significatur concursus solum passiuus, ac materialis. Confirmatur: nam matres in sententia Aristotelis, & satis communi, concurrunt solum passiuè, & materialiter ad generationem filiorum, & tamen propriè dicuntur generare filios; ergo licet terra ad modum matris concurrerit solum passiuè, & materialiter ad productionem herbarum, & plantarum, tamen propriè germinauit, & protulit herbam virentem. Productio porrò actiua horum tribuitur Deo Gen. 2. dum dicitur: *Fecit Deus celum, & terram, & omne virgultum agri*; & paulo post: *Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum.*

30. Ad 1. Ex eo, quod cum tota terra esset aquis cooperta, non possit assignari locus, in quo aquæ congregarentur, responsum est num. 5. aquas congregatas esse in ingentes concauitates, quas Deus aperuit in terra.

31. Ad 2. Ex eo, quod si aquæ congregatæ fuissent in vnum locum, omnes aquæ essent continuæ, quod est falsum, respondet Damascenus lib. 2. de fide, cap. 9. quod locus aquarum dicitur vnus, in quantum quælibet aquarum congregatio habet suum locum separatum à terra discooperta, non autem in quantum omnes aquæ constituunt vnā, congregationem continuam aquarum, siquidem eadem Scriptura insinuat factas esse plures congregationes aquarum, dicens: *Congregationesque aquarum appellauit maria.* Verba Damasceni sunt. Deinde præcepit Deus, vt congregarentur aquæ in vnā congregationem, & dicens in vnā congregationem, non significat in vno loco illas

congregasse (nam vide, vt postea dicat, & congregationes aquarum appellauit maria) sed secundum se ipsas à terra separatas simul factas esse aquas ostendit hic sermo. Congregata sunt igitur aquæ in congregationes suas, & apparuit arida. Sanctus Thomas artic. 1. quæst. 69. ad 3. addit aliam responsionem, dicens: *Quod omnes aquæ terminum habent, scilicet mare, in quo confluunt manifestis, vel occultis meatibus, & propter hoc dicuntur aquæ congregari in vnum locum.*

32. Ad 3. Apertis in terra concauitatibus, aquæ omnes naturaliter per suam grauitatem descenderunt in illas concauitates, & constituerunt mare, sed indiguerunt præcepto diuino, ac operatione diuinæ omnipotentis aperientis illas concauitates, vt possent ad eas descendere, & vt deinde flumina naturali grauitate fluerent ad mare. Addit Sanctus Thomas quæst. 69. art. 1. ad 4. quod iussio Dei naturalem grauitatem, & motum corporibus præbet. Addit rursus, quod potest dici, quod naturale esset, quod aqua esset vndique circa terram, sicut aer vndique esset circa aquam, sed propter necessitatem finis, vt scilicet animalia, & plantæ essent super terram, oportuit, quod aliqua pars terræ esset discooperta ab aquis: quod quidem aliqui philosophi attribuunt actioni Solis per eleuationem vaporum disiccantis terram, sed sacra Scriptura attribuit potestati diuinæ, non solum in Genesi, sed etiam Job. 38. cap. vbi ex persona Domini dicitur: *circumdidi mare terminis meis; & Ierem. 5. Me ergo non timebitis, ait Dominus, qui posui arenam terminum mari?*

33. Ad 4. respondet Sanctus Thomas artic. 2. quæst. 69. ad 1. quod quia plantæ immobiler terræ inhærent, earum productio est quasi quedam terre formatio, ideoque ponitur tertia die, qua formata est terra. Ex opposita ratione animalia non sunt producta tertia die. Videntur autem eadem tertia die producta metalla in visceribus terræ, quia videntur quedam species terræ: sed quia latent intra terram, ideo Moyses, qui recensuit solum ea, quæ manifestè apparent, non fecit mentionem productionis metallorum.

QVAESTIO CCXIX.

Virum conuenienter productio luminarium, Solis nimirum, Lunæ, & Stellarum dicatur facta quarta die?

S. Th. qu. 70. art. 1. 2. 3.

1. **Q**Uæritur primò, vtrum conuenienter opus sex dierum diuidatur in triplex opus, nimirum in opus creationis, in opus distinctionis, seu formationis, & perfectionis, & in opus ornatus?

Respondet affirmatiue Sanctus Thomas artic. 1. quæst. 70. Probatur primò ex Scriptura. Nam Moyses initio cap. 2. recapitulans opera sex dierum, quæ descripsit cap. 1. dicit:

Mmmun 2 1gi.